

pot, vervolgens weer in het doosje) „als je in geen jaren rookt, dan prakkiseer je daar niet zoo over.”

Later krijgt hij een sigaar. Pat. krijgt een mes om het puntje van de sigaar te doen. Hij legt eerst het mes neer, daarna de sigaar, pakt de sigaar op en begint daarna te schrijven op het lucifersdoosje, letter voor letter meespellend zijn naam. Hij neemt nu het op de tafel liggend puntje, draait dat in de hand heen en weer, steekt vervolgens de lucifer aan en zegt: nu zal 't gaan, houdt de lucifer al brandende bij het puntje en verbrand dit. Hij blaast de lucifer uit en trekt zoo hard hij kan aan de sigaar.

De opvatting van de apraxie, zooals deze door LIEPMANN ontwikkeld is, moet getoetst worden aan de psychologische en de klinisch-anatomische observaties. Van beide zijden kan zij aan gegronde kritiek onderworpen worden. Psychologisch is het van beteekenis, dat de foutieve handelingen door de patienten niet als zoodanig bemerkt worden, (KÜLPE). De voorbeelden van verstrooide geleerden, die foutieve handelingen verrichten, zijn voldoende bekend en evengoed kan men zich indenken, dat de patient niet meer weet, wat hij te doen heeft, wanneer de perseveratie van de doelvoorstelling ontbreekt. De voorbeelden echter, waarbij de sigaar in een inktpot gestopt wordt om hem aan te steken of waarbij de tandenborstel gebruikt wordt om de haren te kammen, geven duidelijk aan, dat de foutieve handeling als zoodanig niet bemerkt wordt, zoodat we in zulke gevallen de agnosie als integreerend bestanddeel van de ideatorische apraxie moeten aanvaarden.

Bovendien is door LIEPMANN niet gelet op het verschil, dat er psychologisch bestaat tusschen een bepaalde handeling willen en een bepaalde handeling voorstellen. Alleen het hebben van een voorstelling, al komt daarbij nog, dat de opmerkzaamheid op haar gericht is, maakt haar nog niet tot een doelvoorstelling (KÜLPE). In de voorstelling alleen is geen taak gegeven, die vervuld moet worden, daarvan gaan eerst de determineerende „Tendenzen” uit om een bepaalde handeling uit te voeren. In het schema van LIEPMANN is te weinig gelet op de inwendige constructie der handeling en de aktiviteit van het subjeet bij de inleiding van een handeling.

Volgens LIEPMANN moet de apraxie noodzakelijk en uitsluitend ontstaan, wanneer er een anatomische onderbreking in de con-